

PAKS és VIDÉKE

Közművelődési-, társadalmi-, gazdasági hetilap.

Megjelenik minden héten egyszer, vasárnap. Előfizetési ára egész évre 6 frt; fél évre 3 frt; évnegyedre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 10 kr.— Hirdetések jutányos áron számíttatnak. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba; minden közirat, cserapéldány stb. Paksra a szerkesztőséghez kéretik czim ezetni

Házasságügyünk.

Minden művelt állam kiváló gondot fordít a házasság ügyre, mert ezen alapszik a családi élet; a családi életben pedig gyökerezik a nemzet fizikai, kulturális és morális ereje. Minél nemesebb alapon áll a házasság, annál több eredményt lehet tőle várni. Minél szívélyesebb, minél bensőbb a családi viszony, annál erősebb abban a szorgalom, a munkakedv, helyesebb, célirányosabb a gyermekek nevelése, édesebb a kötelességek teljesítése s kifejlődtebb a tisztességes vagyon iránti szerzési vágy. Hatalmas bizonyossága ennek minden keresztény állam. A kereszténység ugyanis a házasságot megszentelte, az egynejlőséget nyilvánította helyesnek s ez által az új, az azelőttieknel magasabb családi életet teremtett. A kereszténység egyéb magasabb elvei mellett ez is egyik tényezője annak, hogy a mely nép között a kereszténység terjedt, az a nép gyorsan virágzásnak indult.

A családi életben van minden nemzetnek ereje, a családi életnek alapja pedig a házasság lévén. önként következik, hogy minden művelt állam köteles a házasság ügyét minél helyesebben, nemesebben, igényeinek megfelelőbben rendezni. Államférfiaink, köztük Deák szükségesnek tartották annak rendezését. Törvényhozásunkban

is gyakran hallani felszólalásokat házasságügyünkkel illetőleg s az igazságügyi minister úr is kilátásba helyezte egy ily törvényjavaslatnak az országgyűlés elé leendő terjesztését.

Nem tudjuk, minő irányu lesz a törvényjavaslat, — de e helyen pár dolgot fel akarunk említeni, mert nekünk, kik a közügy szolgáltatásban állunk, lehetetlen elzárkoznunk a nemzetet s társadalmat közéről érdeklő kérdések elől. Eltekintünk a házasság ügy tárgyalásnál a felekezeti kérdésektől, de rámutatunk a házassági válóperekre és a vadházasságokra, társadalmunk, korunk e mindinkább szaporodó fattyuhajtására.

A házassági válóperek nálunk kétségbe ejtően lassan tárgyalatnak s e mellett nagyon sok költségbe kerülnek. Nem tagadhatjuk azt, hogy ha valahol, úgy ezen ügyeknél igen szükséges a higgadt, lassabb tárgyalás annál inkább, mert sokszor az egymással békétlenkedő házaspár között a viszálykodás tüze elhamvad s élnek egymással szép egyetértésben. De azt sem lehet eltagadni, hogy vannak esetek, midőn az elválást észteni, fizikai vagy morális okok teszik szükségessé. S dacára annak, hogy vannak felekezetek, melyeknek elvei szerint fontos esetekben a teljes elválás is megengedett, törvénykezésünk lassúsága és drágasága miatt mégis nehezen megy az.

Ennek aztán mi a természetes következménye? Az, hogy az önmagával és sorával meghasonlott viszás házaspár, vagy nem rendelkezvén elégséges perköltéssel, vagy elunva várni házassági perének lefolyását, odadobja magát a vadházasság karjai közé s életet ad egy vagy több törvénytelen gyermeknek. Kérdjük most már, nem nagy baj-e ez s nem nehezül-e az igazság szolgáltatására ily kezekben súlyosabb vád, mint magukra a törvénytelen házasságban élőkre? — Hisz ők a legtöbb esetben nem okai szerencsétlen végzetüknek — s ha törvényes uton nem találják meg boldogságukat, keresik ott, a hol, — bár nem tisztességesen, — de feltalálni vélik. Határozottan állítjuk, hogy a vadházasságok számát az okszerűen behozandó válóperi eljárás egyszerűsítése kevesbitenő.

Ezen körülményt pedig figyelmen kívül hagyni nem lehet. A vadházasságok száma folyton szaporodik. Nálunk s vidékünkön sem ritka dolog az »összeállítás.« A vadházasság pedig a társadalmi rend bontója, az erkölcsiség súlyosztója. Mindent el kell hát követni annak megakadályozására, esetleg karhatalommal választani el a vadházasságban élőket. — habár ezen eljárás által az egyéni szabadság lenne korlátozva, — ámde a jól felfogott szabadság nem a szabadságban, hanem a helyesen értelmezett törvénytiszteletben áll. S á r m e l l é k i.

TÁRCZA.

A zsandár.

Szomorú kor volt az, midőn Magyarországon először jelent meg a zsandár. A magyar idegen volt itthon s igazán »nem lelta honját a hazában.« Kik a szabadságharcz tábornokai, törzstisztei, kormánybiztosai és egyéb »kompromittáltjai« közül nem menekülhettek külföldre, vagy nem kerültek még a »bresciai hyena« hatalmába: üldözött vadként bujdosnak az országban. Lelkes hazafiak, szabadságukat és vagyonukat kockáztató rokonok és jó barátok úgy dugdosták el őket magános tanyákon, a Mátravidék és Bakony rejtekhelyein, mint a csempészett árut.

Jött-mentek özönölték el az országot, ülték be az ujonnan teremtett hivatalokba és szegtek lábaikat a levert magyarnak szerencsétlenségében is kemény nyakára. A kettejü ragadozó madár tömördek példányban szállta meg az országot, leereszkedve a budai vár kormányzósági palotáira, a megyefőnökségi épületekre, a pénzügyi igazgatóságokra, posta-, adó-, só- és dohánybevéltési hivatalokra és különböző laktanyákra. Kitértek, mint hajdan a Gessler kalapját, hirdetni, hogy ebben az osztrákká tett országban esőrével és karmaival ő képviseli a hódító és megtorló hatalmat.

Bécsben a renegát exdemokrata, Bach Sandor állította föl a germanizált és centralizált

osztrák birodalom eszményképét s gróf Thun Leo mesterkedett azon, hogy az egyház s az iskola segítségével faragjon loyális osztrákokat a »rebellis« nemzet fiatal sarjadékából. A szájkossárral ellátott cenzorok, rendőrigazgatók és államügyészek által lenyűgözött sajtó tehetetlenné vált, mint a kényszerzubbonyba szorított beteg. Kufstein és Josefstadt kazamatái visszhangozták a rabszija fűzött hazafiak sóháját.

A győztes hatalom megtorló orgiáinak e könyvet facsaró napjaiban jelent meg Magyarországon az első zsandár. Úgy odatartozott az abszolutizmus rendszeréhez, mint a jakobinus klubok sansculottei a Robespierre, Danton és Marat által terrorizált konvent rémuralmához.

Dárdabegygyé csuesorodó, rézveretű sassal diszített sisakja már messziről megkülönböztette minden más csapat katonájától. Karminpiros hajtókás, sötétzöld kabátján fehér szíjjak simultak a derékra. Fegyverének, szolgálatban mindig föltűzött szuronya versenyt ragyogott a pusztát végig esőkoló napsugárral. Termetes, szüles leányok gondosan kiválogatva kerültek az egyes ezredekbe az abszolutizmus hadseregének ezen elite-esapatába.

Sokat tartott magára, mert tudatában volt azon tág hatalmi körnek, melylyel fölruházták. Mint a legfőbb politikai és rendőri hatalom közege, fölötté állt a katonának. Joga volt mindenkit igazolásra fölszólítani és nyomozásokat

és kutatásokat eszközölni, ott s a mikor jónak látta.

Egy eset, mely az ötvenes években Kasán történt, tán legvilágosabban mutatja, milyen széleskörű volt a zsandár hatalma az abszolutizmus alatt.

A tisztikarnak rendes gyűlhelye dében és este az időben egy látogatott vendéglő volt, melynek külön termében Sch. altábornagy elnökölt a tisztjei által elfoglalt közös asztal mellett.

Egyszer dében, midőn a dragonyos és gyalogsági tiszt urak javában lakmároztak, egy zsandár-altiszt állt be, feszes állásba vágja magát és szabályszerűen tiszteleg. Azután megpillantva Zsorzt, az ételhordót, ki épen a tábornokot szolgálta, feléje megy és rámondul:

— Ön le van tartoztatva; Jöjjön velem!

Zsorzs ijedtében leejtette a kezében tartott tányért, ösztönszerűleg közelebb simulva a tábornok székéhez.

— Mi végett ez az ember? — szölt az altábornagy, némileg boszus hangon.

— Jelenem alássan, tegnap utcaiz kilágást követett el.

— Hát isten neki, jöjjön el később érte, barátom. Látja, hogy most minket szolgál ki. Szükségünk van rá. Mehet!

Ilyen parancsra nem egy közönséges kaptna, de akármelyik törzstiszt sietve kotródott

A posta-köréből.

(Ajánlva, a levelező közönség figyelmébe.)

A helybeli m. kir. posta-táv. hivatal főnöke Radics Ollé Károly urtól kaptuk a következő értesítést. A nagyméltóságú közlekedésügyi miniszterium elrendelte, miszerint f. év június 1-től kezdve azon posta és táviratdíjak melyek eddig készpénzben szedettek be, frankójegyekkel lesznek fizetendők.

E czélra levéljegyek használandók, melyek az eddigi jegyeken kívül még 1, 8, 12, 15, 24, 30, 50 kr továbbá 1 frt és 3 frt értékű jegyekkel egészítették ki, — ezen levéljegyek a levéljegyárusoknál is kaphatók.

A frankójegyeket maga a földő ragasztja fel, pénzesleveleknél lehetőleg a czimoldal felső jobb sarkára s úgy, hogy azok a levél széleit át ne fogják és minden egyes frankójegy körül megközelítőleg egy centiméternyi közmaradjon, a szállítólevélnek erre kijelölt helyére és a táviratoknál pedig azon lapra, melyre a távirat szövege írva van, kell a frankójegyeket felragasztani. Ha a frankójegyek térszűke miatt a czimoldalon el nem férnek, azokat a pénzeslevél pecsétoldalára, a szállítólevél, illetve a távirat hátlapjára kell ragasztani, de a pénzeslevélnél ha a pecsétoldalra ragasztatik is a frankójegy, ügyelni kell, hogy az egy centiméternyi távolság a jegyek közt meg legyen, mert olyan pénzeslevelek melyekre, a frankójegy szabályszerűen felragasztva nincsenek, csak a földő felelősségére vétetnek fel és a földő bevényre megjegyeztetik, hogy a frankójegy szabály ellenesen lettek felragasztva.

A fölvevő közegeknek köteleességüké tételt, hogy a közönségnek a frankójegy mikénti használatára vonatkozó felvilágosításokat készségesen adják meg, szükség esetén a frankójegy helyes felragasztásánál segédkezet nyújtsanak.

H I R E K.

— **A Dunán áldozata.** Akkermann József 16 éves ácsanuló fürdés közbe a Dunába fult. — Nagyobb figyelem lenne fordítható a szabadban való fürdőkre nézve. Leghelyesebb volna egy területet elkerítettetni s az e területen kívül fürdőket szigorúan büntetni. Elég példát nyújtott már Paksnak a mult, hogy az intézők kissé szigorubban ügyeltesenek fel a Dunára.

— **Kinevezés.** Daróczy István, gyönki kir. járásbíró a székesfehérvári törvényszék elnökévé neveztetett ki.

volna ki a szobából. A tábornok, ámbár asztal mellett joviális ur vala, híres volt arról egész Felsőmagyarországon, hogy vak engedelmességet követel még dandárnokaitól is.

Hanem a zsandár nem mozdult helyéről, melyen úgy állt, mint a czölöp, feszesen, tiszteletteljesen, de tudva azt, hogy most itt ő hatalmasabb ur.

— Jelentem alássan, nem lehet. A csendőrfőhadnagy ur megparancsolta, hogy ezt az embert rögtön magammal vigyem.

A tábornok homlokain kidagadtak az erek s arczát hirtelen pir futotta el.

— Mit, ön feleselni merészel? Rögtön takerdők el s jelentse be magát a profósnál... Zsorzs, folytassa szolgálatát, előre!...

A remegő pinczér még nem követhette e parancsot, midőn az altiszt hirtelen hozzá lépett s vállára tette kezét. Hanem e pillanatban egy óriási dragonyosszázados — egy cseh gróf — szikrázó szemekkel ugorva föl az asztal mellől, két hatalmas karjával úgy kilóditotta a zsandárt a teremből, hogy az gurulva érkezett ki az utcára.

Ugy rövid félóra mulva — a tisztek ép a fekete kávénál tartottak — künn egyszerre erős fegyverzörej hangzott. Az ajtó megnyílt s rajta a csendőrfőhadnagy lépett be teljes szolgálati öltözetben, követve két szakasz csendőrtől.

— Mit akar főhadnagy ur? — rivallt föl a tábornok.

— **A dohány és szivarok ára fel lesz emelve.** A külföldről hozott szivarok árát is emelni fogják valamint a külföldi dohány és szivarra vetett vámokat is.

— **Pályázat.** A Pakson, Dunaföldváron, Eresiben, Szent-Endrén, Vácson létesítendő vasvímérők és jégtörők vállalat utján leendő létesítése czéljából a budapesti folyammérnöki hivatal ajánlati versenyt tárgyalást hirdet.

— **A Pcsi kiállításról.** Mint minden kiállításról, úgy a pécsiről sem maradnak el bizonyos rendkívüliségeket és kétes értékű ügyességeket produkálók. Így többek közt egy »íróművész« kiállít egy levelező lapot, melyre Schillernek 18 költeményét ráírta. A 18 költemény nem kevesebb mint 6240 szót tartalmaz. A kiállításra küldendő tárgyak vasuti szállítási díjkezdemenyét már megkapta a kiállítási bizottság. E kedvezmény ugyanis abból áll, hogy a kiállításra küldött tárgyak után az összes hazai vasutakon az ideszállításnál a szabályszerű szállítási díjak fizettetnek ugyan, de a visszaszállítás teljesen díjmentesen történik. — Ujbban a következő bejelentések történtek a kiállításban való részvételre megýenkýböl:

Orsz. selyemtenyészési felügyelőség, Szegzárdról nyers selyem, selyemgubók stb.-vel Dusinszky József, Paksról pergament; Egyesült szegzárd-tolnamegyei nőegylet kézimunkákkal. — Drotter Gyula, Udvariból rajzok, térképekkel. — A német-keéri, tamási, dunaföldvári, paksi, szegzárdi népiskolák: tanszerek, írásbeli munkálatok, rajzok, térképek stb.-vel; és Wittinger Sándor, Tolnárol borokkal.

— **Tanítónőink.** A közoktatásügyi miniszter a mult évben elrendelte volt, hogy a tanítónő képezdebe belépett tanítónő-jelöltek írásbeli gyakorlatait, melyek a folyteli vizsga alkalmával készültek, terjeszszék fel neki. 70 iskolából el is küldték neki 200 kisaszszony írásbeli gyakorlatát s most a miniszter egy kör-leiratban nyilatkozik felőlük. Szigoruan megbíralja a dolgozatokat s elszomorítónak mondja, hogy a felső nép-és polgári iskolákból kikerült leányok mily hátravannak a magyar nyelv ismeretében. A miniszter szavai szerint a »dolgozatokon feltűnő a rendezésnek, csinoságnak és a szépírásnak hiánya; elszomorító a helyesírás hibák nagy száma (még a kítűnő és jelesnek talált dolgozatokban is) és a helyesírás szabályainak alkalmazásában észlelhető ingadozás és bizonytalanság; feltűnő a csak félig-meddig szabatos írálynak és fogalmazóképeségnek hiánya s a szerföltött gyermekes gondolkodásmód és kezdetleges értelmi fejlettségnek

— Elfogatást eszközlök altábornagy ur.

— Mondtam már, hogy ez az ember nem fogható el addig, míg a tisztikart kiszolgálja. Nekünk itt nincs más pénzérünk.

— Bátor vagyok figyelmeztetni Excellenciádat, hogy hivatalos eljárásomba, szolgálati utasításaim alapján, nem férhetek beavatkozást. Ezen utasításoknak érvényt fogok szerezni, bárki ellenében fegyveres hatalommal is.

A tisztek fölugrottak és kardjaikhoz kaptak.

— Szuronyt szegez, előre! — kiáltá a csendőrfőhadnagy.

A bortól és izgatottságtól hevült tisztek már-már kardot vontak, midőn az altábornagy föleszmélve, nyugodtságot parancsolt asztaltársaságának s tisztjeitől követve, gyorsan távozott a teremből.

Zsorzs az a ritka kítűntetés érte, hogy huszonnégy zsandár kísérté végig az utcákon...

Ebből az esetből »cause célbre« lett, csakhogy újságok persze nem irtak róla akkor egy árva betűt sem. Országos főhadparancsnokság, hadügyminiszterium, katonai kabinet-iroda, csendőrfőparancsnokság, kevés hja, hogy hajba nem kaptak egymással a kassai eset miatt. Hanem a rövidébet végre is az altábornagy huzta, kít áthelyeztek Kassáról.

Ilyen nagy ur volt a báró Bach nevével elkeresztelt korszakban a zsandár.

Borostyáni Nándor.

nyilvánulása. Midőn a felső nép-és polgári leányiskolák növendékeinek színe-java ily kírívó módon tanusítja, hogy nyolcz évi tanulási ideje alatt az anyanyelven még szépen és helyesen írni sem tanult meg, akkor ezért egyesegyedül csak az illető iskolákat lehet felelőssé tenni. Ez alkalommal még nem nevezi meg a miniszter ama nagyobára községi és felekezeti jellegű leányiskolákat, melyek a megvizsgált növendékeket ily készületlen állapotban bocsátották ki, hanem megelégszik azzal, hogy reámutasson az oktatásnak e hiányára és ama módokra, melyeken az orvosolható.

— **Tanítógyűlés.** A Szegzárdvidéki róm. kath. tanítóegyesület f. hó 24-én tartá közgyűlést Bonyhádon, Mikó György szegzárdi plebános elnöktele alatt, a tagok oly szép számu jelenlétében, milyenre eddig példa nincs. Veni Sancte után elnök gyönyörű beszéddel nyitotta meg a gyűlést; felemlítve római útját, ecsetelve a pápai jubileum nagyszerűségét, a pápától nyert felhatalmazásnál fogva ráadta a szentséges atya áldását az összes jelenvolutakra. — Beszédje végén fájdalommal emlékezett meg Varga Károly paksi tagról a ki a dunai szerencsétlenség alkalmával a hullámokban lelte sirját. Elnöki beszéd és a jegyzőkönyv felolvasása után új tagok felvétettek: Spies János apát, Bubrek Béla és Kövesdy János káplán, Csekei Károly, Jehn Győző, Névény Endre tanító urak. — Ezután Somogyi János bonyhádi tanító tartotta meg kítűnően sikerült gyakorlati tanítását. Tanítása előtt bemutatta a Bakó-Frühwirth-féle olvasókönyvet, s ennek alapján oktatta a német ajku gyermekeket a magyar birtokragok helyes használatára. Most Abaffy József olvasta fel pénztári jelentését. A nagy hátralék (300 frt.) azon erélyes határozatra birta a közgyűlést, hogy a hátralékok új évig befizetendők különbeni végrehajtás és az egyesületből való kizárás terhe alatt. — A valóságos nevelésről kítűzött pályadíjért 2 dolgozat versenyzett. Irók Horváth Ignác és Lehrer József, kik között az 1 db. arany felosztott. Horváth J. dolgozata fel is lett olvasva. Ezután Koszoru István ismertette a Mócsy-Petrovác-Schulz-féle olvasókönyvet, melyet — minthogy árnyoldalai, fényoldalai mellett elenyésznek — alkalmazásra ajánl. Talpra esett indítványt tett Somogyi János bonyhádi tanító. Indítványára a gyűlés elhatározta oly kérvény felterjesztését a püspöki karhoz, melyben azt kérelmezi, hogy ezután a róm. kath. tanító segélyalapból oly tanító »gyermekei is segélyeztessenek, kik nem kath., hanem más jellegű iskolába járnak, minthogy ez ideig az ilyenek figyelmébe nem vétettek. E kérvény támogatására a többi kath. tanítóegyesületek is felhivatnak. Pártos Zs. pleb. ur egy aranyat tűzött ki a következő tételre: Miért cserélik fel a németajku gyermekek a magyar beszédben a rokon kiejtésű kemény és lágy hangzókat? — A jövő ülések eszentul mindíg Tolnában, mint központon fognak megtartatni. A gyűlés 3/4-ig tartott. Utánna kedélyes bankett következett, melyet szellemes toasztok fűszereztek.

— **Nagy szerencsétlenség.** Pünkösdi vasárnap Freund Ignác lovai megbokrosodván Cseh József kömüves neje oly szerencsétlenül került a lovak közé, hogy a rudon ruhájánál fogva függve maradt s így vonszolták a lovak az iskola épülettől a templom sarkig, a hol végre feltartóztatták a lovakat. A szerencsétlen asszony kezei és lábai egészen össze vannak törve, ruhája foszlányokban maradt az utcán, a merre a megvadult lovak vonszolták.

— **A paksi mult évi dunai áldozato:** egyikét Patay Anna leányát e hó 25-én fogták ki a Dunából. A szerencsétlen anya, a ruházatról ismert leányára.

— **Já sziv.** Az öreg Dömötör bácsi már életének 97-ik évét tapossa, a paksi szegények házába kerülve. Az öreg, e napokban reggel a főutezán menve, dülöngélt a gyengeségtől, melyet a rossz táplálkozás idézett elő. Meg látva ezt Bálint Lajos (Bálint János cipész fia) azonnal karofogta az öreget s bevezette üzletükbe s hazaküldött egy pohár kávéért a mit az öreg elfo-

Családjának gondokkal küzdő fentartója. Gyakrabban halljuk, hogy a szegények házában elhelyeztek — nagyon rossz élelmiszerekben részesülnek. Talán nem ártana kissé után nézetni, hogy a szerencsétlenek agyon ne koplaltassanak? (Beküldetett.)

— **104 éves ember** halt meg a héten Pakson. Az egész városban a z a t y u s e néven ösmerték, favágásból élt; az utolsó napokig folyton dolgozott. Kétszáz és néhány megtakarított forintját az egyháznak hagyta.

— **A szerencsétlen Bogyzsló.** Folyó évi márczius 16-tól az árvíz Bogyzsló határát még ez ideig el nem hagyta, sőt még most is áradás mellett, a legmagasabban fekvő helyeket is egy méter mély víz borítja úgy, hogy Bogyzslónak 8000 hold termőföldje s 4000 hold bérelt földje egyáltalán nem lesz értékesíthető. — A kár, melyet termőföldjeikben szenvedtek, meghaladja a 200.000 forintot. — E 2300 lelket számláló tömegyökeres magyar községnek nem lesz ez évben egy szemernyi termése, egy maroknyi gabonája. Most a községi elöljáróság és a vészbizottság felírt Pestvármegye alispánjához, kérve, hogy Bogyzsló községnek sok kárt szenvedett és egy évi termésétől teljesen megfosztott lakossága az országosan segélyezendő árvízkarosultak sorába felvételük. — Ezen kívül kérik, a rendkívül megrongált védgátak kijavításához az 1888-iki megyei köznunka e célra leendő átengedését.

— **Az álbankóhamisító többi áldozatai.** A mult számunkban ismertetett furfangos család ügye újabb és újabb adatokkal kezd szaporodni. A múltkor jelentkezett atyafi mellé azóta ismét beállított három paraszt, írja a „Pécsi Hirl.” — kiknek egyike Ireghről, másika Lehotáról, a harmadik pedig Tengődről ment be Pécsre panaszra. Az egyik 900 frt, a másik 450 frt s a harmadik 150 frt erejéig ült föla rafinírozott csalónak, aki a bankó hamisítás ürügye alattszedte ki belőlük a tetemes összegeket. Érdekes a dologban az is, hogy az egymással folytatott levelezésben egy szóval sem említik a bankóhamisítást, hanem szépen kifundált tolvajnyelven, csak képletes stílusban beszélgetnek egymással.

— **Ivánov udvari** tanácsos 314 ezer rubel állami pénzzel megszökött Tiflisből, — de Rigában elfogták.

— **14.830 frtos** pénzes levelet adott fel Pozsonyban Schmidt nevű bizományos Bécsbe; de a pénz helyett csak papírok voltak a levélben midőn azt felbotották. A vizsgálat megindult Semidt is ki lett hallgatva s igen gyanús a n de azt jelentette ki, hogy lemondkárterítési igényeiről. — Tessék! Ez aztán a nagylelkűség!!

— **Emlitettük,** hogy Huszár Adolf kömlödi jegyző ur kocsija felborulván karját a csuklóban kitérte. Most arról értesülünk, hogy a fővárosban gyógyíttatja magát s orvosai szerint se törése, se ficzomodás nincs csak is zuzódás; de az izmok az eddigi kezelés folytán a n ő s s z e n ő v ő n, valószínűleg operáczióknak lesz alávetve.

— **A csendörök** beoltása Pakson már megtörtént, — ministeri rendelet alapján.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

Tolna vármegye selyemtenyésztése 1887-ben.

Az egész országban a selyem tenyésztők száma 1879. évtől 1887-ig alig 200-ról 28145-re emelkedett.

Tolna vármegyében 1879-ben még alig volt, ki selyemtenyésztéssel foglalkozott; behatóan ezen iparág csak 1880. évben kezdett gyakoroltni.

Haladását a következő adatok tüntetik elő. 1880-ban az egész megyében 251, 1887-ben 2406 család foglalkozott a selyemtenyésztéssel.

A tenyésztők száma a legnagyobb arányokban a dunaföldvári járásban emelkedett, hol ez 1880-tól 1887. évig 112-ről 982-re növekedett.

Különös jelenség a selyemtenyésztés terén Tolna vármegyében az, hogy a puszta cselédség egy megyében sem foglalkozik oly határozott előszeretettel a selyemtenyésztéssel, mint Tolna

vármegyében. Igazolja ezt azon tény, hogy 1887. évben a tolnai urodalomban a cselédségnek általuk termelt selyembubókért 3521 frt 97 kr. lett kifizetve.

Az összes kereset pedig, melyhez ezen urodalom cselédsége 1880. évtől 1887. év végéig jutott, 11295 frt 23 krt tesz ki.

Továbbá a Gyndly-család községhez tartozó Apáthi, Hidja-Jegenyész, és a Hidvég-tengeliczi pusztákon 1887. évben a cselédség a selyemtenyésztés után összesen keresett 4598 frt 96 krt; 1880-tól 1887-ig pedig összesen 12989 frt 08 krt.

Mindenki, ki ezen adatokat behatóbb figyelemre méltatja és a cselédeknek a megyében divó készpénz fizetése átlagát ismeri, megfogja érteni, hogy miért kedvelte meg Tolna vármegyében a puszta cselédség oly nagy mérvben a selyemtenyésztést és hogy ennek gyakorlása által a cselédség készpénz jövedelmét minő jelentékeny mérvben növeli.

Az oly urodalom, mely ily előnyöket nyújt a cselédségnek, ettől méltán többet is igényelhet, azt hálára kötelezi és e mellékeresete által a cselédségnek jobb megélhetési módot nyújtván, jobb és állandóbb cselédre is sz a m i t h a t.

Ha a tenyésztők szaporodásának okát kutatjuk, azt leginkább azon körülményben találhatjuk meg, hogy a selyemtenyésztés és semminemű beruházást nem igényel és így az azt gyakorló fáradságán kívül mitsem kockáztat. A velejáró munka könnyű; végezhetik a család gyengébb tagjai; a munka legfeljebb 4—5 heti rövid időtartamot vesz igénybe és keresetet nyújt az évről évre azon szakában, a midőn arra a szegény nép leginkább rá van utalva, t. i. tavaszkor közvetlen az aratás előtt.

Hogy ezen előnyök dacára a selyemtenyésztés egyes községekben miért nem vett eddig ép semmi, vagy aránylag csak jelentéktelen lendületet: ennek oka azon körülményben rejlik, hogy a községben még nincs elégséges számú szederfa arra, hogy a selyemtenyésztés nagyobb arányokban üzhető legyen, vagy pedig azon még sajnósabb körülményben, hogy ámbár a községben elégséges számú szederfa van; a belügyminiszteriumnak 60972/883 számú rendelete dacára, melynélfogva közhelyeken, például közutakon, köztérekén, utcák mentén levő szederfák lombjai selyemtenyésztési célokra mindenik által szabadon használhatók, — a lakosság közül többen rosszakaratból gátolják a tenyésztőket ezen joguk gyakorlásában.

Az országos selyemtenyésztési felügyelőség a szederfa hiányának megszüntetése és kellő szederfa-állomány megteremtése érdekében minden lehető elkövet: nagy baj azonban és az ügynek nem jelentéktelen hátrányára van az hogy a községi faiskolák még mindig nincsenek kellő állapotban; a mi ismét azon sajnós tényben leli indokát, hogy a községi elöljárók, bárha ők tudhatnák első sorban a legjobban, hogy mennyire rá van szorulva a nép ezen iparág által nyújtott keresetre: hivatásukkal meg nem egyezhető közönyt nyel viselhetnek az ügy iránt és azzal mit sem törődnek.

A közhelyeken álló szederfák selyemtenyésztési célokra bárki által felhasználhatók és dacára annak, hogy a hatóságok részéről minden lehető elkövetett ennek érvényesítése érdekében: a közhelyeken álló szederfák lombjainak használatában a szegény tenyésztők egyes egyének által, kik nem átalják a kenyeret kivenni a szegény nép szájából önkényileg gátoltnak.

A bajok megszüntetésére egyedül a hatósági intézkedések, legyenek azok bármily erősek is, nem elégségesek; mert például oly esetben, midőn egy szegény zsellér, kinek faja nincs, és így kénytelen törvényadta jogával élve az uicán álló valamely szederfáról lombot szedni, és ezen munkája közben a háztulajdonos által elriasztatik, alig volna ellenőrizhető, hogy sérelme mingyasztván jobban lett. Bálint János ezentúl hetenkint háromszor juttat reglire az öregnek kávé daczára, hogy ő is szegény iparos s nagyszámu

denesetben megtoroltassék; mert a szegény zsellér panasztétel esetében a befolyásosabb osztálytól emiatt a magánéletben üldöztetvén, inkább lemond tenyésztési szándékáról, csakhogy békében élhessen tovább a községben.

Nem tagadhatjuk, hogy a szederfaállomány növelésén kívül még egy más módja is volna a selyemtenyésztés rohamosabb terjesztésének, az t. i. ha a beváltási árt felemelnék.

Emelni azonban a selyembubó árat a mai viszonyok között annyi volna, mint a fát magunk alatt elvágni, — miután ez esetben a világos vesztesség el nem kerülhető és így az üzlet előbb-utóbb tönkre menne.

A gubónak beváltási ára kilónként átlag, vagyis első és második osztályt egybevéve, 1 frt 06 kr.; ehez számítandók még a beváltással, szállítással és petekészítéssel járó kiadások, úgy, hogy a kormányának egy kiló selyembubó, míg az a gyárba feldolgozás alá jut, 1 frt 40 krba kerül. — Vegyük most még figyelembe, hogy egy kilo gombolyított selyem előállításához 14 kilo selyembubó szükségeltetik, melynek kilójja 1 frt 40 krba kerülvén, az egy kiló selyem előállításához szükséges nyers anyag 19 frt 60 krt képvisel, mely összeghez ismét minden kiló selyem után legalább 5 frt fonodai költséget ha számítunk, akkor egy kiló selyem 24 frt 60 krba kerül a kormányának, mely összeg oly magas, hogy tekintve a mai selyemárakat, a gubó beváltási árának emelésére nemcsak a jelenben, de még jó időig gondolni sem lehet. Tekintve azonban azt, hogy a jelen beváltási árak mellett is mily rohamosan emelkedik a tenyésztők száma, bátran állíthatjuk, hogy azon ár is kielégítő, annyival inkább, mert egyéb termények árában is eddig nem tapasztalt hanyatlást kell tünnünk.

Nem lévén ezek szerint a selyembubó beváltási ára emelhető, a tenyésztő jövedelmének gyarapítása érdekében oda kell törekednünk, hogy a tenyésztő ügyességét, illetőleg fáradozásának eredményét, oktatás által fokozzuk, muokáját pedig könnyítsük azáltal, hogy minél több szederfát állítsunk rendelkezésre.

Szükséges végül, hogy a tenyésztő a legjobb minőségű és egészséges petével legyen ellátva.

Assicurazioni Generali. E társaság részvényesei közgyűléseket f. é. május hó 1-én tartották meg Triestben, midőn betérjesztették az 1887. évi mérleget.

A jelzálogüzlet kivételével az magában foglalja az összes üzletágak eredményeit.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a lefolyt évben a politikai láthatárt folytonosan sötét fellegek borították és hogy a gazdasági viszonyok is különösen kedvezőtlenek valának, tehát azokat a körülményeket, melyeknek befolyása alól magát egyetlen egy biztosító-intézet sem vonhatja ki, az üzleti év vég-eredményét, habár az nem üti is meg az előbbi évek mértékét, mégis kielégítőnek kell tartanunk és benne annak újabb bizonyítékát találhatjuk, hogy mily szilárd alapokon áll e társaság és hogy mily kiválóan van igazgatva.

Az előtünk fekvő zárszámadási jelentés mint rendesen számos kimutatással és táblázattal van ellátva, melyek az összes üzlet, de különösen az életbiztosítási üzlet menetét és fejlődését világos képen tárják szemünk elé, s örömmel látjuk azokból, hogy ez üzleti ág folytonosan halad előre, minek világos bizonyítékául szolgál, hogy a lefolyt évben 16.907,285 frtnyi összeg erejéig kött tett új biztosítás, melylyel az 1887. évi december hó 31-én érvényben volt tőkebiztosítások összege 105.782,853 frtra emelkedett.

Ezt a kedvező eredményt különösen az igen méltányos biztosítási feltételeknek és a tartalékok folytonos gyarapításának róhatjuk fel. A tartalékok 30.428,271 frt 32 krnyi tetemes összeget értek el és nem csak arra szolgálnak, hogy biztosítsák a hatalmas társaság pénzügyi helyzetét, hanem arra is kiváló befolyással vannak, hogy a közönségben fokoztassék a társaság iránt a bizalom, melyet az több mint félszázados hasznos működése által már különben is nagy mérvben nyert meg.

Ssükségtelen, hogy dicséretekkel halmozzuk el a társaság igazgatását, sokkal ékesebben szólnak magok a számok, melyek annak jótékony befolyását tanúsítják abban, hogy az Assicurazioni Generali kártérítésekben biztosított feleinek az 1887. évben 10.099,647 frtot, alapítása óta pedig 207,379,802 frt 20 krt fizetett ki, tehát oly tetemes összeget, a minőt, bátran mondhatjuk, a száraz

